

تنوع زیستی ماهیان رودخانه ایوشان در استان لرستان

منوچهر نصری^{۱*}

*nasri.m@lu.ac.ir

۱- گروه علوم و مهندسی محیط زیست و شیلات، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران

تاریخ پذیرش: آذر ۱۴۰۲

تاریخ دریافت: مهر ۱۴۰۲

چکیده

به منظور تعیین تنوع زیستی ماهیان رودخانه ایوشان حدفاصل بین سد ایوشان تا محل اتصال به رودخانه کهمان، عملیات نمونه برداری طی پاییز و زمستان انجام شد. در این مطالعه، تعداد ۸۷۲ قطعه ماهی متعلق به ۵ خانواده، ۱۷ جنس و ۲۰ گونه به کمک تور پره، تور پرتابی و الکتروشوکر صید گردید. تعداد ۸ گونه از ماهیان صید شده جزء گونه های غیربومی بودند که عمدتاً به واسطه فعالیت های آبی پروری به این رودخانه راه یافتند و ۱۲ گونه نیز در دسته ماهیان بومی قرار گرفتند. در مورد ماهیان غیربومی گرم آبی اطلاعات آماری قابل استنادی در دست نیست و تنها به گزارش حضور آنها اکتفا شده است. بر اساس آمار توصیفی صید ماهیان، بیشترین فراوانی نسبی متعلق به شاه کولی جنوبی (۲۱/۵۸٪)، لوتک دهان بزرگ (۱۴/۱۲٪)، خیاطه دجله (۱۴/۱۲٪) و سیاه ماهی درشت فلس (۱۲/۷۴٪) و کمترین فراوانی نسبی مربوط به آمورچه (۰/۱۱٪)، قزل آلائی رنگین کمان (۰/۱۱٪)، ماهی حوض (۰/۲۲٪)، و مارماهی خاردار (۰/۲۲٪) بود. ده گونه از ماهیان این رودخانه دارای ارزش اقتصادی، ۸ گونه دارای ارزش صید ورزشی و ۷ گونه دارای ارزش زینتی ارزیابی شدند.

کلمات کلیدی: آبی پروری، لیمنولوژی، ماهیان سردآبی، ماهیان گرم آبی، مدیریت شیلاتی

مقدمه

بنابر تعریف، رودخانه به عنوان یک عارضه جغرافیایی خطی که آب را از نواحی بالادست یک حوزه آبریز به سمت پست‌ترین نقطه حوزه جابه‌جا می‌کند، تعریف می‌گردد. رودخانه‌ها سیستم‌های بازی هستند که از به هم پیوستن آبراهه‌های متعدد ریز و درشت تشکیل می‌شوند. یکی از شاخص‌هایی که بر ترکیب جمعیتی ماهیان رودخانه تأثیر می‌گذارد، شیب زمین است. از این‌رو، می‌توان ماهیان را به عنوان شاخص‌های زیستی برای تعریف بخش‌های مختلف رودخانه به‌ویژه مناطق معتدله در نظر گرفت، بدین شکل که می‌توان بخش‌های مختلف رودخانه را بر اساس ترکیب گونه‌ای ماهیان آن نام‌گذاری کرد. تعداد گونه‌های ماهیان ساکن یک رودخانه همبستگی بالایی با اندازه آن رودخانه دارد که معمولاً به صورت طول رودخانه یا مساحت حوزه مشخص می‌شود (Welcomme, 2007).

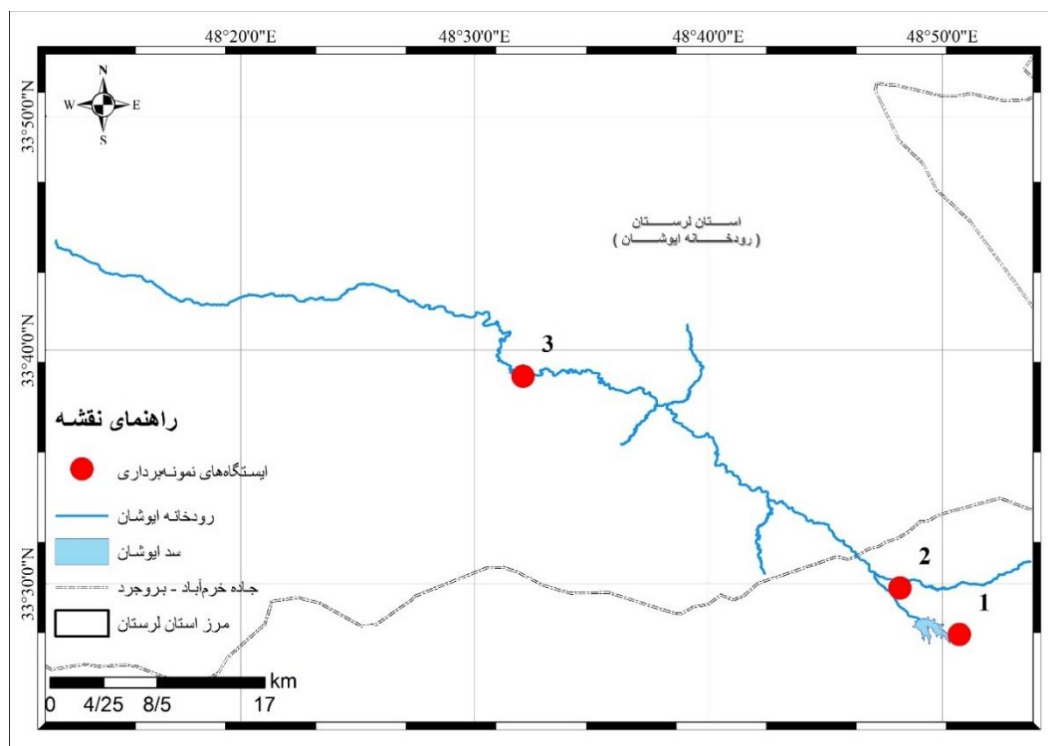
مقایسه تعداد گونه‌ها بر اساس اندازه (طول بیشینه) در نواحی مختلف دنیا نشان داده است که اساساً ماهیان کوچک‌جثه دارای فراوانی بیشتری نسبت به ماهیان بزرگ‌جثه هستند. این رابطه برای نواحی مختلف جهان تأیید شده است (Welcomme, 1999). بر این اساس ۵۰ درصد از ماهیان یک رودخانه دارای بیشینه طول زیر ۱۵ سانتی‌متر بوده و ۹۰ درصد ماهیان یک رودخانه هرگز به طول استاندارد ۵۰ سانتی‌متر نمی‌رسند. ماهیان با طول استاندارد بیش از ۳۰۰ سانتی‌متر معمولاً در رودخانه‌های اصلی دیده می‌شود اما تعداد آنها معمولاً دو سه گونه بیشتر نیست (Welcomme, 2007). بر اساس مطالعات متعددی که بر منابع آبی مختلف در جهان انجام شده، لگاریتم فراوانی گونه‌های ماهیان در هر رودخانه دارای پراکنش طبیعی است (Preston, 1962).

ماهیان ساکن آبهای داخلی برای اهداف تولیدمثلی، تغذیه‌ای و فرار از مخاطرات ممکن است مهاجرت کنند یا جابه‌جا شوند و گاهی این فواصل بسیار طولانی می‌شود. این الگوهای جابه‌جایی ماهیان به‌ویژه ماهیان حساس به صید را در مقابل بسیاری از پارامترهای محیطی ضربه‌پذیر می‌کند. بنابراین، مطالعه الگوی مهاجرت ماهیان قبل از اجرای هر نوع سازه آبی (سدها و کانال‌های آب‌رسانی)، اهمیت دارد. در این رابطه توجه به اهمیت مهاجرت ماهیان برای تکمیل چرخه‌های زیستی آنها باید مورد توجه قرار گیرد. برخی ماهیان مجبور به

مواد و روش‌ها

مهاجرت هستند و برخی دیگر وابسته به آن نیستند. در غیر اینصورت ممکن است زیستگاه ماهیان رودخانه‌ای در اثر احداث موانع مصنوعی به صوت قطعه‌قطعه درآید و جمعیت ماهیان را دچار تغییر کند (Welcomme, 2007; Hoggarth et al., 2006). در نشست تخصصی انجمن ماهی‌شناسی ایران در دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی صومعه‌سرا در اسفندماه ۱۳۹۷ با موضوع "تنوع زیستی ماهیان حوضه دریای خزر، چالش‌ها و فرصت‌ها"، یکی از عواملی که در جمع‌بندی نهایی به عنوان بحران در تنوع زیستی ماهیان و چرخه‌های زیستی آنها مطرح گردید، احداث سدهای مختلف در رودخانه‌ها بدون احداث Fish Way و معرفی گونه‌های غیربومی در اثر فعالیت‌های آبرزی‌پروری بود.

به منظور ارزیابی تنوع و ساختار جمعیتی ماهیان رودخانه ایوشان عملیات نمونه‌برداری از این رودخانه در ۳ ایستگاه طراحی و پیاده‌سازی گردید. رودخانه ایوشان دارای طول تقریبی ۹۳ کیلومتر بوده و شامل بالادست سد ایوشان تا محل تلاقی با رودخانه کهمان می‌شود. دمای آب رودخانه ایوشان در ایستگاه‌های نمونه‌برداری در فصل پاییز در محدوده ۲۱-۱۲ درجه سانتی‌گراد اندازه‌گیری شد. در این مطالعه ایستگاه‌های نمونه‌برداری بر اساس امکان دسترسی به رودخانه، امکان نمونه‌برداری با استفاده از تور پره ریزچشمه، تور پرتابی و دستگاه الکتروشوکر و در نهایت بر اساس خصوصیات اکولوژیک که بیشترین امکان حضور ماهیان در آن وجود داشته باشد، انتخاب گردید (شکل ۱). برای این منظور از اطلاعات ماهی‌شناسی مربوط به آبهای داخلی ایران استفاده شد (Abdoli, 2016; Jouladeh-Roudbar et al., 2015; Keivany et al., 2016; Esmaeili et al., 2018; Eagderi et al., 2022). به منظور صید نمونه ماهیان موردنیاز با توجه به شرایط رودخانه، از تور پره ریزچشمه (با طول ۶ متر و ارتفاع ۲ متر)، تور پرتابی با اندازه چشمه ۲ سانتی‌متر و دستگاه الکتروشوکر (مدل SAMUS ساخت کشور مجارستان)، استفاده شد (شکل ۲). عملیات نمونه‌برداری طی پاییز و اوایل زمستان ۱۳۹۷ در سه ایستگاه انجام شد. نمونه‌برداری در یک محدوده‌ی حدود ۲۰۰ متر از هر ایستگاه انجام شد.

شکل ۱: منطقه مورد مطالعه و ایستگاه‌های نمونه‌برداری در رودخانه ابوشان

شکل ۲: عملیات نمونه‌برداری با استفاده از تور پره ریزچشمه (سمت راست) و دستگاه الکتروشوکر (سمت چپ)

پژوهشی به آزمایشگاه منتقل شدند و سایر نمونه‌های صید شده پس از تعیین طول کل، طول چنگالی، طول استاندارد و وزن ماهی، مجدداً به درون رودخانه رهاسازی شدند. در آزمایشگاه برخی از مهم‌ترین خصوصیات ریختی از جمله طول کل، طول چنگالی، طول استاندارد، وزن و سن ماهیان مورد اندازه‌گیری قرار گرفت. به منظور اندازه‌گیری صفات اندازه‌گیری ابتدا از نیمرخ چپ ماهی‌ها با استفاده از دوربین

نمونه‌های صید شده ابتدا بر اساس کلیدهای شناسایی میدانی (Abdoli, 2016; Keivany *et al.*, 2016) به صورت اولیه شناسایی و ثبت شده و پس از بیهوشی در عصاره پودر گل میخک ۱٪ درون فرمالین ۴٪ تثبیت و برای ادامه مطالعات به آزمایشگاه دانشگاه لرستان منتقل شدند. به منظور رعایت اصول زیست‌محیطی از تثبیت تمامی نمونه‌ها خودداری شده و در هر نمونه‌برداری تعداد محدودی نمونه برای ادامه کارهای

عکاسی دیجیتال عکسبرداری به عمل آمد و به کمک نرم افزار ImageJ (Abramoff *et al.*, 2004) پس از استانداردسازی اندازه‌ها، خصوصیات مورد نظر مورد سنجش قرار گرفتند. وزن

نمونه‌ها با استفاده از ترازوی دیجیتال با دقت ۰/۰۱ گرم اندازه‌گیری شد (شکل ۳).

شکل ۳: زیست‌سنجی و تعیین وزن نمونه‌های ماهیان رودخانه ایوشان

نتایج

با توجه به تنوع زیستگاهی موجود در رودخانه ایوشان انتظار وجود تنوع بالایی از ماهیان در این رودخانه دور از ذهن نیست. در مطالعه حاضر، در مجموع تعداد ۸۷۲ قطعه ماهی متعلق به پنج خانواده، ۱۷ جنس و ۲۰ گونه مشاهده و شناسایی شدند (جدول ۱، شکل ۴). از بین فهرست ارائه شده چهار گونه متعلق به ماهیان گرم‌آبی پرورشی بر اساس گزارش اداره کل شیلات استان لرستان ارائه شد و در نمونه‌برداری‌های میدانی هیچ نمونه‌ای از آنها صید نشد. ماهیان گرم‌آبی پرورشی به نواحی عمیق‌تر و باثبات‌تر محیط‌های آبی تمایل دارند. از سوی دیگر، احتمال عبور آنها از دریاچه‌های سد ایوشان در این زمان اندک دور از ذهن است. بنابراین، احتمالاً ماهیان گرم‌آبی در مخزن آب پشت سد ایوشان متمرکز شده‌اند. از آنجایی‌که در این مطالعه از مخزن سد، نمونه‌برداری به عمل نیامد، هیچ نمونه‌ای از این ماهی‌ها صید نشد. حدود ۶۰٪ از ماهیان صید شده در این مطالعه را ماهیان

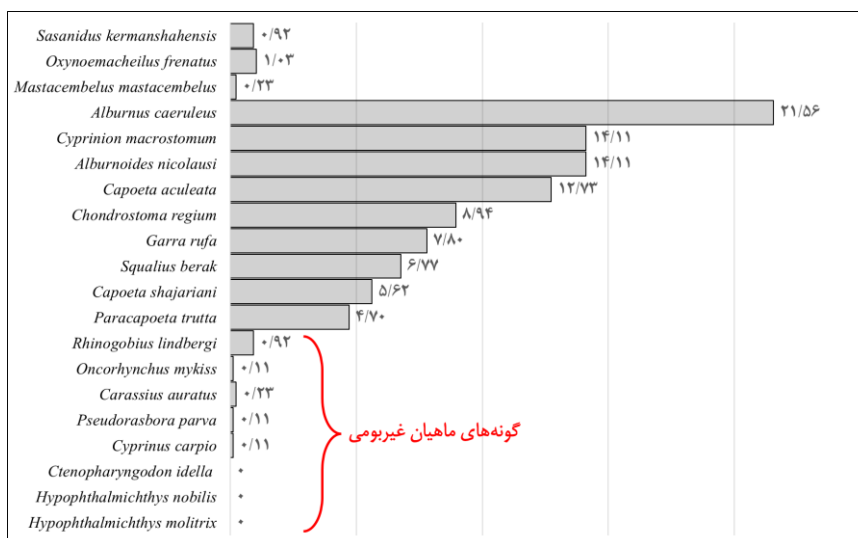
بومی به خود اختصاص دادند (شکل ۵). تعداد هشت گونه معادل ۴۰ درصد از ترکیب گونه‌ای ماهیان رودخانه ایوشان غیربومی بوده و عمدتاً به واسطه فعالیت‌های شیلاتی به این رودخانه معرفی شده‌اند (شکل ۶). بیشترین فراوانی گونه‌ای مربوط به شاه‌کولی جنوبی بود (۲۱/۵۸٪) و پس از آن گونه‌های لوتک دهان‌بزرگ، خیاطه جنوبی و سیاه‌ماهی درشت‌فلس به ترتیب با فراوانی نسبی ۱۴/۱۲، ۱۴/۱۲ و ۱۴/۱۲ درصد قرار گرفتند. کمترین فراوانی گونه‌ای به ترتیب مربوط به آمورچه، قزل‌آلای رنگین‌کمان و مارماهی خاردار به ترتیب با فراوانی ۰/۱۱، ۰/۱۱ و ۰/۲۲ درصد بود. هرچند تمامی ماهیان از نظر اکولوژیک حائز اهمیت هستند، اما از نظر مصرف انسانی، مهم‌ترین گونه‌های ماهیان رودخانه ایوشان به ترتیب فراوانی شامل لوتک دهان‌بزرگ، سیاه‌ماهی درشت‌فلس و سیاه‌ماهی سعدی و سیاه‌ماهی توئینی هستند که مجموعاً ۳۷/۱۹ درصد فراوانی نسبی را به خود اختصاص می‌دهند. در مورد سه گونه از ماهیان اقتصادی غیربومی گرم‌آبی شامل کپور معمولی، کپور نقره‌ای و کپور سرگنده

رنگین کمان نیز نمونه‌هایی که آزادانه در مخزن سد و آبهای منتهی به آن وجود دارند، معمولاً نمونه‌هایی هستند که به صورت تصادفی یا در اثر تخریب یا ایراد در ساختار قفس‌های پرورش ماهی مستقر در این سد رها شده و در منبع آبی پراکنده شده‌اند.

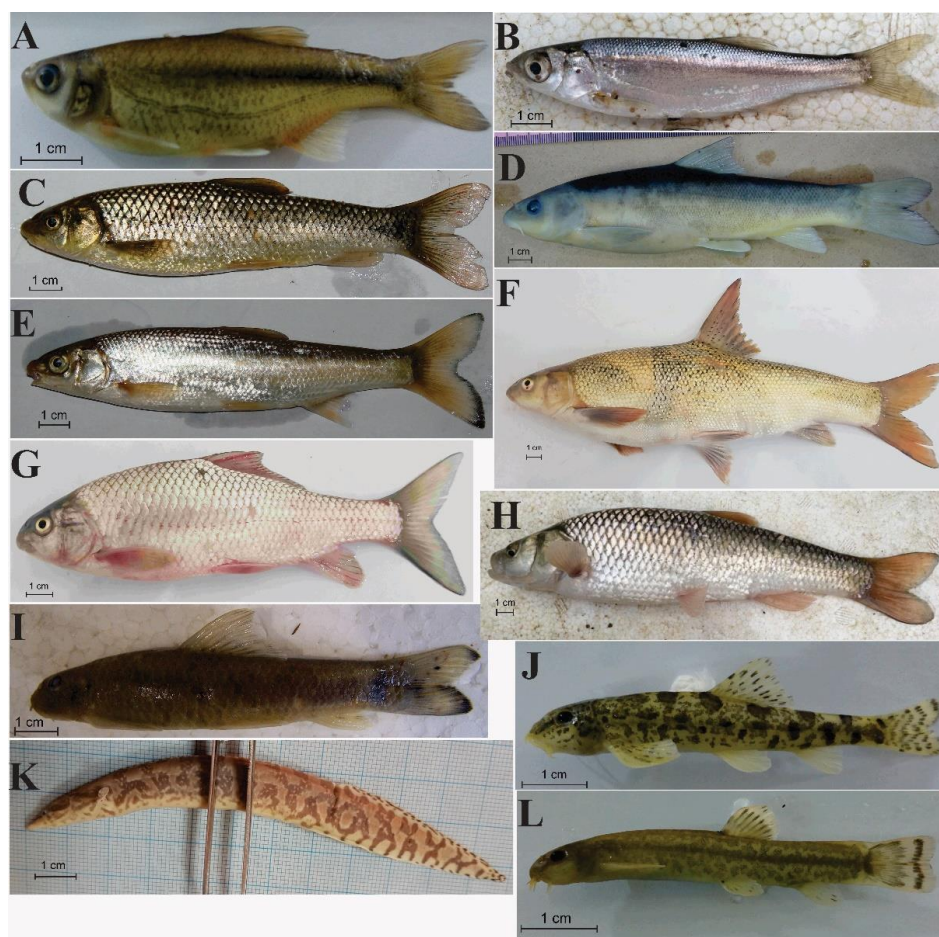
هرچند از نظر ارزش غذایی و صید حائز اهمیت هستند، اما به دلیل محدود بودن آن‌ها به مخزن سد ایوشان و رهاسازی تعداد محدود این ماهیان، نمی‌توان برای آنها ارزش اقتصادی بالایی قائل شد (لااقل تا این لحظه مطالعه‌ی خاصی در مورد آنها در دست نیست). در مورد ماهی سردآبی قزل‌آلای

جدول ۱: فهرست ماهیان شناسایی شده از رودخانه ایوشان در استان لرستان

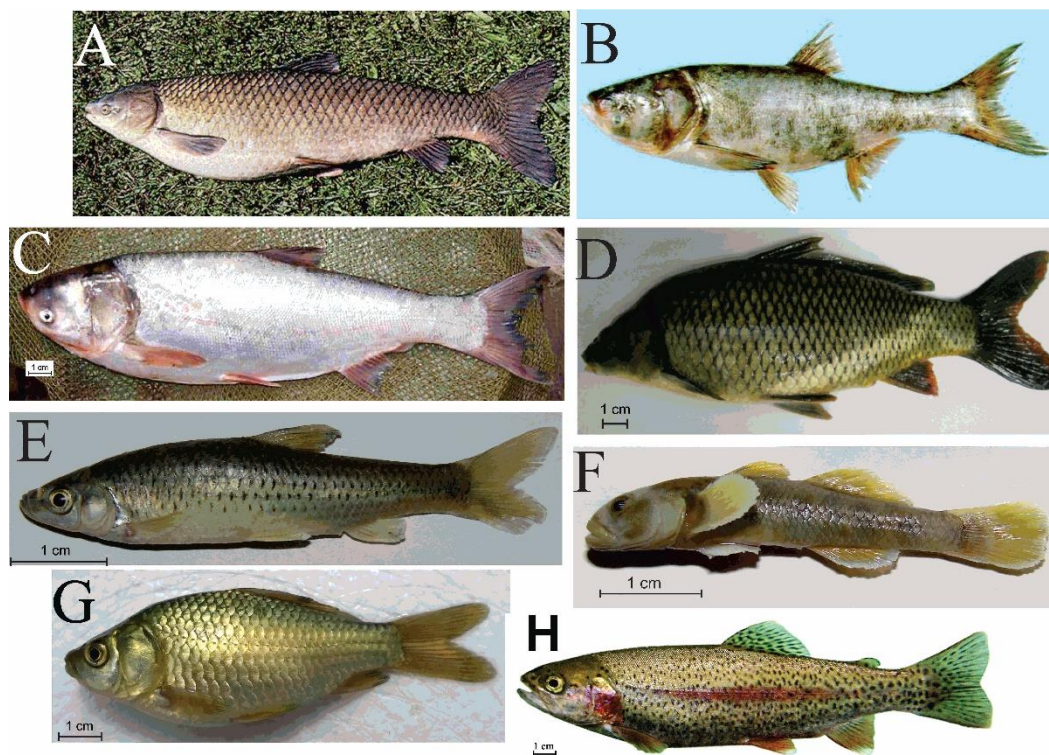
ردیف	خانواده	گونه	نام فارسی	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی
۱	Cyprinidae	<i>Hypophthalmichthys molitrix</i> (Valenciennes, 1844)	کپور نقره‌ای	نامشخص	نامشخص
۲	Cyprinidae	<i>Hypophthalmichthys nobilis</i> (Richardson, 1845)	کپور سرگنده	نامشخص	نامشخص
۳	Cyprinidae	<i>Ctenopharyngodon idella</i> (Valenciennes, 1844)	آمور یا کپور علف‌خوار	نامشخص	نامشخص
۴	Cyprinidae	<i>Cyprinus carpio</i> Linnaeus, 1758	کپور معمولی	۱	۰/۱۱
۵	Cyprinidae	<i>Pseudorasbora parva</i> (Temminck & Schlegel, 1846)	آمورچه یا آمورنما	۱	۰/۱۱
۶	Cyprinidae	<i>Carassius auratus</i> (Linnaeus, 1758)	ماهی حوض طلایی	۲	۰/۲۳
۷	Gobiidae	<i>Rhinogobius lindbergi</i> Berg 1933	گاوماهی آمور	۸	۰/۹۲
۸	Cyprinidae	<i>Paracapoeta trutta</i> (Heckel, 1843)	سیاه‌ماهی توتینی	۴۱	۴/۷۰
۹	Cyprinidae	<i>Capoeta shajariani</i> Jouladeh-Roudbar, Eagderi, Murillo-Ramos, Ghanavi & Doadrio, 2017	سیاه‌ماهی	۴۹	۵/۶۲
۱۰	Cyprinidae	<i>Squalius berak</i> Heckel, 1843	سفیدماهی رودخانه‌ای	۵۹	۶/۷۷
۱۱	Cyprinidae	<i>Garra rufa</i> (Heckel, 1843)	ماهی سنگ‌لیس	۶۸	۷/۸۰
۱۲	Cyprinidae	<i>Chondrostoma regium</i> (Heckel, 1843)	ماهی سیاه‌دم (نازک)	۷۸	۸/۹۴
۱۳	Cyprinidae	<i>Capoeta aculeata</i> (Valenciennes, 1844)	سیاه‌ماهی درشت‌فلس	۱۱۱	۱۲/۷۳
۱۴	Cyprinidae	<i>Alburnoides nicolausi</i> Bogutskaya & Coad, 2009	خیاطه جنوب	۱۲۳	۱۴/۱۱
۱۵	Cyprinidae	<i>Cyprinion macrostomum</i> Heckel, 1843	لوتک دهان‌بزرگ	۱۲۳	۱۴/۱۱
۱۶	Cyprinidae	<i>Alburnus caeruleus</i> Heckel, 1843	شاه‌کولی جنوبی	۱۸۸	۲۱/۵۶
۱۷	Mastacembelidae	<i>Mastacembelus mastacembelus</i> (Banks & Solander, 1794)	مارماهی خاردار	۲	۰/۲۳
۱۸	Nemacheilidae	<i>Oxynoemacheilus frenatus</i> (Heckel, 1843)	سگ‌ماهی جویباری نواری	۹	۱/۰۳
۱۹	Nemacheilidae	<i>Sasanidus kermanshahensis</i> (Bănărescu & Nalbant, 1966)	سگ‌ماهی جویباری کرمانشاهی	۸	۰/۹۲
۲۰	Salmonidae	<i>Oncorhynchus mykiss</i> (Walbaum, 1792)	قزل‌آلای رنگین‌کمان	۱	۰/۱۱
				۸۷۲	۱۰۰
SP: ارزش صید ورزشی			O: ارزش زینتی	\$: ارزش اقتصادی	
*: گونه‌های غیربومی					

شکل ۴: نمودار فراوانی نسبی گونه‌های ماهی مشاهده شده در رودخانه ایوشان

شکل ۵: ماهیان بومی رودخانه ایوشان. A: *Alburnoides nicolausi*, B: *Alburnus caeruleus*, C: *Squalius berak*, D: *Capoeta shajariani*, E: *Squalius berak*, F: *Paracapoeta trutta*, G: *Cyprinion macrostomum*, H: *Squalius berak*, I: *Garra rufa*, J: *Oxynoemacheilus*, K: *Mastacembelus mastacembelus*, L: *Sasanidus kermanshahensis*

شکل ۶: ماهیان غیربومی رودخانه ایوشان: A: *Ctenopharyngodon idella*, B: *Hypophthalmichthys nobilis*, C: *Hypophthalmichthys*, H: *Oncorhynchus*, D: *molitrix mykiss*, E: *Cyprinus carpio*, F: *Pseudorasbora parva*, G: *Carassius auratus*, H: *Rhinogobius lindbergi*

بحث و نتیجه گیری

پراکنش ماهیان آب شیرین تا حد زیادی تحت تأثیر خصوصیات ریختی منبع آبی و ارتباط آن با سایر منابع آبی است (Armantrout, 1980). حوزه آبریز دجله و فرات به عنوان بزرگترین حوزه آبریز غرب آسیا دارای تنوع بالایی از ماهیان آب شیرین و بوده و از نظر جغرافیای جانوری بسیار حائز اهمیت است به طوری که از زمان شکل گیری به عنوان یک حوزه عبوری برای جابجایی فون آبزیان آب شیرین عمل کرده است. اخیراً مطالعه ارزشمندی بر روی ماهیان کشور عراق به عنوان بخش مهمی از حوزه آبریز دجله و فرات انجام شده و حضور ۹۸ گونه ماهی در این کشور مورد تأیید قرار گرفته است (Çiçek et al., 2023). در چک لیست منتشر شده با موضوع ماهیان کشور افغانستان به عنوان همسایه شرقی ایران که به عنوان بخشی از پل زیستی انتقال فون ماهیان در حوزه های ایران و کشورهای همسایه حائز اهمیت است، ۱۲۱ گونه ماهی گزارش شده است (Çiçek et al., 2023). مطالعات جدید اهمیت توجه جدی به مطالعات

ماهی شناسی را آشکار ساخته است. به عنوان مثال در مطالعه ای که بر روی اعتبارسنجی دو گونه از کپورماهیان حوزه دریچه ارومیه انجام شده، به کمک روش های مولکولی مشخص گردید که دو گونه ای هم بوم عروس ماهی ارومیه و شاه کولی ارومیه که تا پیش از این به عنوان گونه های مترادف شناخته می شدند، دارای تفاوت مولکولی کافی بوده و تعلق آنها به گونه های معتبر تأیید شده است (Mouludi-Saleh et al., 2022). در آخرین مطالعه تنوع ماهیان رودخانه کشکان، تعداد ۱۸ گونه ماهی گزارش شده است (Sadeghi et al., 2022). یکی از مشکلات نگران کننده در مورد ماهیان غیربومی این است که اساساً هیچ قانون مدون و قابل اجرا یا دارای ضمانت اجرایی برای مواجهه با آنها در دسترس نیست. این موضوع در بخش روابط بین المللی، نمود بارزتری دارد. عمده مواردی که در این باره وجود دارد تنها به خطرات احتمالی جابه جایی گونه های غیربومی اشاره کرده و بیشتر بر جنبه های تجاری گونه های غیربومی تأکید شده است (Abdoli et al., 2022). برخی از

منابع

- Abdoli, A., 2016. *The inlandwater fishes of Iran* (1 ed.). Tehran: Iran-Shenasi. (in Persian). 271P.
- Abdoli, A., Valijani, H., Nejat, F. and Khosravi, M., 2022. *Exotic Fishes of Iran (Identification, Effects and Management)*. Tehran: Jahad-e Daneshgahi Shahid Beheshti. (in Persian). 280P.
- Abramoff, M.D., Magalhaes, P.J. and Ram, S.J., 2004. Image Processing with ImageJ. *Biophotonics International*, 11(7), 36-42.
- Armantrout, N.B., 1980. *The freshwater fishes of Iran*. (Ph.D. thesis). Oregon State University, Oregon. 472P.
- Eagderi, S., Nasri, M. and Çiçek, E., 2018. First record of the Amur goby *Rhinogobius lindbergi* Berg 1933 (Gobiidae) from the Tigris River drainage, Iran. *International Journal of Aquatic Biology*, 6(4), 202-207. DOI: 10.22034/ijab.v6i4.528
- Eagderi, S., Mouludi-Saleh, A., Esmaili, H.R., Sayyadzadeh, G. and Nasri, M., 2022. Freshwater lamprey and fishes of Iran; a revised and updated annotated checklist-2022. *Turkish Journal of Zoology*, 46(40), 500-522. DOI:10.55730/1300-0179.3104.
- Çiçek, E., Jawad, L., Eagderi, S., Esmaili, H. R., Mouludi-Saleh, A., Sungur, S., & Fricke, R., 2023. Freshwater fishes of Iraq: a revised and updated annotated checklist—2023. *Zootaxa*, 5357(1), 1-49. DOI: 10.11646/zootaxa.5357.1.1.
- Çiçek, E., Fricke, R., Eagderi, S., Sungur, S., Coad, B. W., & Hamdard, M.-H., 2023. Fishes of Afghanistan; a revised and updated

ماهیان دیگر مانند شاه‌کولی جنوبی و ماهی سیاه‌دم و حتی ماهی حوض با توجه به شرایط محلی و اندازه ممکن است در سبد غذایی ساکنین اطراف رودخانه قرار گیرند (Abdoli, 2016; Keivany et al., 2016). گونه‌های ماهیان گرم‌آبی و قزل‌آلای رنگین‌کمان به‌عنوان ماهی سردآبی به‌واسطه فعالیت‌های آبی‌پروری به آبهای داخلی ایران راه پیدا کرده‌اند و هم‌اکنون تعداد زیادی از منابع آبی ایران در سطوح مختلف میزبان این گونه‌ها هستند (Eagderi et al., 2022). نکته مثبت در مورد این گونه‌های غیربومی آن است که خوشبختانه هیچ‌کدام از ماهیان پرورشی معرفی شده به این سد قابلیت تکثیر طبیعی در رودخانه ایوشان را ندارند و عملاً پس از رسیدن به سن مشخص در اثر مرگ و میر طبیعی یا مرگ‌ومیر صیادی از اکوسیستم حذف خواهند شد (Horváth et al., 2002).

در مطالعه حاضر، برای اولین بار حضور ماهی آمورچه (*Pseudorasbora parva*) در رودخانه ایوشان گزارش شده است. آخرین اطلاعات حاکی از پراکنش این گونه در برخی از سرشاخه‌های حوزه دجله و فرات است (Eagderi et al., 2022). این ماهی احتمالاً به صورت ناخواسته و به همراه ماهیان گرم‌آبی معرفی شده به دریاچه سد به رودخانه ایوشان راه یافته‌اند. ماهی حوض (*Carassius auratus*) به‌عنوان یک گونه‌ی ماهی زینتی که از دو منشأ آبی‌پروری و صنعت ماهیان زینتی توانسته است به منابع آبهای داخلی ایران راه یابد، شناخته می‌شود. حضور این ماهی می‌تواند یک علامت خطر برای قابلیت صنعت ماهیان زینتی برای معرفی گونه‌های غیربومی به منابع آبهای داخلی ایران باشد. حضور و گزارش گاوماهی آمور (*Rhinogobius lindbergi*) در رودخانه ایوشان به‌وضوح حاکی از تاثیر آبی‌پروری بر ترکیب گونه‌ای ماهیان یک منبع آبی است (Eagderi et al., 2018). با توجه به توسعه روزافزون صنعت آبی‌پروری و سیاست‌های سازمان شیلات ایران برای استفاده از مخازن آب پشت سدها برای توسعه آبی‌پروری و تنوع بخشیدن به گونه‌های آبی‌پروری، احتمال ورود گونه‌های غیربومی ناخواسته و به تبع آن بروز مشکلات بوم‌شناختی و صدمه دیدن بوم‌سازان‌های ایران بیش از پیش محتمل است. امروز بیش از هر زمان دیگری توجه به دستورالعمل‌ها و قوانین حراست و سیانت از منابع آبهای داخلی ایران و زیستگاه‌های آبی کشور ضرورت دارد.

- annotated checklist. *Zootaxa*, 5305(1), 1-69.
DOI:10.11646/zootaxa.5305.1.1.
- Esmaeili, H.R., Sayyadzadeh, G., Eagderi, S. and Abbasi, K., 2018.** Checklist of freshwater fishes of Iran. *FishTaxa*, 3(3), 1-95.
- Hoggarth, D.D., Abeyasekera, S., Arthur, R.I., Beddington, J.R., Burn, R.W., Halls, A.S., Kirkwood, G.P., McAllister, M., Medley, P., Mees, C., Parkes, G., Pilling, G., Wakeford, R. and Welcomme, R.L., 2006.** *Stock assessment for fishery management (A framework guide to the stock assessment tools of the Fisheries Management Science Programme)*. Rome: FAO. 282P.
- Horváth, L.S., Tamás, G. and Seagrave, C., 2002.** *Carp and pond fish culture: including Chinese herbivorous species, pike, tench, zander, wels catfish, goldfish African catfish and sterlet* (2 ed.). Oxford: Fishing News Books. 185P.
- Jouladeh-Roudbar, A., Vatandoust, S., Eagderi, S., Jafari-Kenari, S. and Mousavi-Sabet, H., 2015.** Freshwater fishes of Iran; an updated checklist. *AACL Bioflux (Aquaculture, Aquarium, Conservation & Legislation International Journal of the Bioflux Society)*, 8(6), 855-909.
- Keivany, Y., Nasri, M., Abbasi, K. and Abdoli, A., 2016.** *Atlas of Inland Water Fishes of Iran* (1 ed.): Iran Department of Environment in Persian. 218P.
- Mouludi-Saleh, A., Eagderi, S., Abbasi, K., & Nasri, M., 2022.** Validation of two sympatric fish species of Urmia chub, *Petroleuciscus ulanus* and Urmia bleak, *Alburnus atropatenae*, based on morphologic characters in Mahabad-Chai River. *Nova Biologica Reperta*, 8(4), 289-296. In Persian. DOI: 10.29252/nbr.8.4.289.
- Preston, F.W., 1962.** The canonical distribution of commonness and rarity. *Ecology*, 43, 185-215.
- Sadeghi nejad masoole, E. and Teimoori, A., 2014.** Distribution and Abundance of fishes of Kashkan River. Paper presented at the The National 2nd Conference of Natural Hazards of Zagros, 1-14. [in Persian].
- Welcomme, R.L., 1999.** Review of a model for qualitative evaluation of exploitation levels in multi-species fisheries. *Fisheries Management and Ecology*, 6, 1-20.
- Welcomme, R.L., 2007.** *Inland Fisheries: Ecology and Management*. London: Blackwell Science. 380P.

Biodiversity of fishes of Eyvashan River in Lorestan Province

Nasri M.^{1*}

*nasri.m@lu.ac.ir

1-Department of Environmental and Fisheries Sciences and Engineering, Faculty of Natural Resources, Lorestan University, Khorramabad, Iran

Abstract

To determine the biological diversity of the fishes of the Eyvashan River, between the Eyvashan Dam and the connection to the Kahman River branch, sampling operations were carried out during autumn and winter. In this study, 872 pieces of fish belonging to 5 families, 17 genera, and 20 species were caught using castanet, and electrofishing. 8 species were exotic that entered this river mainly due to aquaculture activities, and 12 species were native. There is no statistical information on warm-water exotic fishes. According to the descriptive statistics of fishing, the highest relative frequency belongs to the *Alburnus caeruleus* (21.58%), *Cyprinion macrostomum* (14.12%), *Alburnoides nicolausi* (14.12%), and *Capoeta aculeata* (12.74%), and the lowest frequency The ratio was related to *Pseudorasbora parva* (0.11%), *Oncorhynchus mykiss* (0.11%), *Carassius auratus* (0.22%) and *Mastacembelus mastacembelus* (0.22%). Ten species were evaluated with economic value, 8 species with sport fishing value, and 7 species with ornamental value.

Keywords: Aquaculture, Limnology, Cold-water Fishes, Warm-water Fishes, Fisheries Management